

บทที่ 7

การพัฒนาวิชาชีพครู

ผู้สอน : อาจารย์กัลญญา เพชรภรณ์

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูจึงต้องเป็นผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเศรษฐกิจโลก ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดวิทยาการใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย ครูจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รู้เท่าทันสภาพการณ์ต่าง ๆ และพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อาชีพครูเป็นวิชาชีพ

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้บัญญัติคำว่า “วิชาชีพ” ไว้ จึงส่งผลให้อาชีพครูถูกยกระดับขึ้นเป็นวิชาชีพตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา โดยให้ความหมายของวิชาชีพไว้ดังนี้

วิชาชีพ หมายถึง วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และที่ต่ำกว่าอุดมศึกษาว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน และการบริหาร การศึกษานอกสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษาให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่างๆ

วิชาชีพครู หมายถึง วิชาชีพทางการศึกษา ที่ทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษา

ด้วยเนื่องจากอาชีพครูได้ถูกยกระดับเป็นวิชาชีพหรือเป็นวิชาชีพชั้นสูงจึงได้เพิ่มการฝึกปฏิบัติการสอนให้เข้มข้นเพื่อต้องการให้ครูมีสมรรถนะเพิ่มมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) จึงมี

นโยบายปรับการเรียนการสอนจากเดิมหลักสูตร 4 ปี มาเป็นหลักสูตรผลิตครู 5 ปีในปีพ.ศ. 2547 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2560 ตามที่ประชุมคณะกรรมการคุรุสภาเห็นชอบอนุมัติหลักการที่สภาคุณวุฒิ คณะครุศาสตร์ศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย (ส.ค.ศ.ท.) เสนอให้กลับไปผลิตครูในหลักสูตร 4 ปี ด้วยเพราะบริบทของโลก สังคมเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนต่าง ๆ จึงต้องเปลี่ยนตามเพื่อทำให้มีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งหลักสูตรครู 4 ปี คุณภาพไม่ได้ดีกว่าการเรียนในหลักสูตร 5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว.) ยืนยันว่า จำนวนปีในการผลิตครูไม่ใช่สาระสำคัญ สิ่งสำคัญอยู่ที่กระบวนการผลิต ขณะทำงาน ศึกษาวินิจฉัยที่ดำเนินการโดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เบื้องต้นพบว่า ด้านเศรษฐกิจ ต้นทุนค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง นักศึกษา มหาวิทยาลัย และประเทศชาติ ที่ลงทุนการเรียนหลักสูตรครู 5 ปีสูงมาก ดังนั้น ถ้าวัดเหลือ 4 ปี โดยบัณฑิตมีคุณภาพสูง จะช่วยประหยัดงบประมาณต่างๆ ได้มาก (มติชน, ออนไลน์) จึงส่งผลให้เริ่มใช้หลักสูตร 4 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา

และสำหรับหลักสูตรครุศาสตร์ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร (รัชกาลที่ 10) ที่ทรงมีพระราชโองบาย เรื่องการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อเป็นการยกระดับการผลิตครูให้มีคุณภาพและเป็นไปตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ (มรภ.) ในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนเหลือเพียง 4 ปี จากเดิมที่จะต้องใช้เวลาเรียนทั้งหมด 5 ปี ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีนโยบายปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตร์ให้เป็นหลักสูตร 4 ปี เพื่อยกระดับการผลิตครูให้มีคุณภาพ และเป็นไปตามอัตลักษณ์ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเคยเป็นสถาบันการผลิตครูมาแต่เดิม

ความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครู

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่สร้างคนมาเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ครูจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพ ผ่านการศึกษาอบรมมาอย่างเข้มข้น มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู และปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบแห่งจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังนั้นบุคคลผู้เป็นครูจึงต้องมีการพัฒนาวิชาชีพ อยู่เสมอด้วยเหตุผลดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา อ้างถึงใน พรณอร อุซุภาพ, 2561, น. 239-240)

1. เป็นวิชาชีพที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม ช่วยสร้างคน การถ่ายทอดค่านิยมและวัฒนธรรม การสร้างความสมานฉันท์ทางการเมืองและสังคม การจัดระเบียบสังคม การแก้ปัญหาสังคมและการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงในสังคม (อมรวิเศษ นาครทรรพ, 2545, น. 7-14) เนื่องจาก

สังคมต้องการคนที่มีคุณภาพทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียงพอพร้อมทั้งในด้านคุณธรรมและความรู้ ซึ่งนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล คิดรอบคอบด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมคุณธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถตัดสินใจโดยใช้หลักพอประมาณในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีครอบครัวอบอุ่นและมีสังคมสงบสันติ

2. เป็นวิชาชีพที่ช่วยสังคมที่มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ มีภาระพึ่งพิงสูงขึ้น ขณะที่คนวัยแรงงานมีพื้นฐานความรู้ ทักษะและผลิตภาพแรงงานทางสังคมยังต่ำ การบริการทางสังคม รวมถึงการจัดระบบคุ้มครองทางสังคมต่าง ๆ ไม่เพียงพอ นอกจากนี้พฤติกรรมการบริโภคของสังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงมานิยมบริโภคสินค้าธรรมชาติและกระแสนิยมวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น ทำให้สามารถนำจัดแข่งด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ครูจึงเป็นหลักในการช่วยสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพสูงให้กับสังคม

3. เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญในการพัฒนาสังคมไทย ซึ่งพบว่าคนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีผลการพัฒนาที่ชี้ให้เห็นว่าต้องมีการเร่งแก้ไขและเสริมสร้างให้เข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ รวมทั้งทักษะด้านการอ่าน ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่มีค่าไม่เกินระดับ 2 จากทั้งหมด 5 ระดับ กำลังคนระดับกลางและระดับสูงขาดแคลนทั้งปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานไทยยังต่ำ กำลังคนระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์ยังมีสัดส่วนไม่เหมาะสม และการนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น การพัฒนาวิชาชีพครูจึงมีความสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคน เพื่อสร้างแรงจูงใจพัฒนาสังคมไปในทิศทางที่เหมาะสมในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

4. เป็นวิชาชีพที่ช่วยพัฒนาสังคมที่กำลังเผชิญกับความเสี่ยงทั้งในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พัฒนาการของยาเสพติดและการค้าในรูปแบบใหม่ ได้แก่ ทางอินเทอร์เน็ต ไพรบัตตี ส่งผลให้อาชญากรรมมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ทั้งคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินและเด็กมีแนวโน้มกระทำผิดมากขึ้น รวมทั้งวิกฤตค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรมที่เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด เจตคติ และคุณภาพของคนในสังคม อีกทั้งผลกระทบของการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ และสถาบันการศึกษามีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมน้อยลง

5. เป็นวิชาชีพที่ช่วยพัฒนาสังคมไทยในบริบททางสังคมการเปลี่ยนแปลง ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาอนาคต 3 เรื่องหลักเพื่อลดความขัดแย้งคือ การพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ การเสริมสร้างสุขภาวะที่แข็งแรงทั้งกายและใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข บนฐานของความมีเหตุผล การดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัว สังคม และชุมชน พัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจ

และสังคมที่หลากหลายและครอบคลุมทั่วถึง การเข้าถึงแหล่งทุน ความปลอดภัยบนพื้นฐานของความยุติธรรม การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่พลเมือง ความตระหนักถึงคุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สภาพปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครู

ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพครูอาจสรุปได้ดังนี้

1. คนเก่งไม่สนใจศึกษาในสายวิชาชีพครู
2. กระบวนการเรียนการสอนเน้นทฤษฎีมากกว่าเน้นการปฏิบัติจริง
3. ค่าตอบแทนครูไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพ เมื่อเปรียบเทียบกับภาระค่าใช้จ่ายในการดำรง

ชีพ

4. ครูขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตน ส่งผลให้ปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ทางด้านวิทยาการและด้านเทคโนโลยียุคใหม่

5. ระเบียบปฏิบัติไม่เอื้อต่อการพัฒนางานและการพัฒนาตนเอง
6. ปัญหาการประพฤติปฏิบัติตนของครูด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ
7. ปริมาณภาระงานด้านอื่น ๆ มาก จนส่งผลกระทบต่อภาระงานหลักของครู
6. ขาดระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิผล การติดตาม ตรวจสอบ และ

ประเมินผลการปฏิบัติงานของครู

7. ขาดเสรีภาพทางวิชาการ ขาดการคิดสร้างสรรค์เนื่องจากครูต้องสอนตามจุดประสงค์ที่

หลักสูตรกำหนด

8. ปัญหาความขาดแคลนงบประมาณเพื่อพัฒนาคณาจารย์ และพัฒนาการเรียนการสอน

สถานศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูผู้สอนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบท

9. ผู้บริหารโรงเรียนขาดความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ

10. ขาดระบบการประกันคุณภาพบัณฑิตครู เนื่องจากการวัดประเมินผลคุณภาพขึ้นอยู่กับ

เกณฑ์ของแต่ละสถาบันซึ่งมีความแตกต่างกัน

แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู

ปัจจุบันได้เกิดปัญหาในการประกอบวิชาชีพครูหลากหลายปัญหา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู ได้พยายามแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้วิชาชีพครูยังคงไว้ซึ่งเกียรติ ได้รับการเคารพนับถือ และเป็นวิชาชีพมีคุณภาพอันน่าซึ่งการสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าให้เกิดขึ้นแก่ประเทศ ดังที่พรรณอร อุซุภาพ (2561, น. 241-242) ได้สรุปแนวคิดจากนักวิชาการหลายท่านเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครู ดังนี้

1. สรรหาผู้เข้าเรียนวิชาชีพครู (Recruitment) ควรมีการคัดเลือกและสรรหาผู้เข้าเรียนครูที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเข้ามาศึกษา รวมทั้งการบรรจุเข้าสู่ตำแหน่งก็ควรมีมาตรการพิเศษในการคัดเลือก

2. การจัดการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ควรมีกระบวนการเดียวในการเตรียมครู ตั้งแต่การเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเป็นขั้นต้น เพื่อให้ครูสามารถเป็นผู้นำในการเป็นผู้อำนวยการความสะอาดเพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการพัฒนาบุคลิกภาพและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. การอบรมครูประจำการ (In-Service training) ต้องเปิดโอกาสให้ครูประจำการได้เข้ารับการอบรมความรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะการอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งอาจใช้ระบบการศึกษาทางไกลเพื่ออำนวยความสะดวก และการประหยัดค่าใช้จ่าย เวลา และการทำงานในสถานศึกษา

4. การพัฒนาผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครู (Teacher education) ควรมีการพัฒนาคณาจารย์ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการสอน การประยุกต์ใช้จิตวิทยาการศึกษา และการประเมินผลการเรียนเพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพ ตลอดจนการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนมาร่วมผลิตครู จะช่วยให้การผลิตครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. การให้การนิเทศ (Supervisors) ช่วยให้การควบคุม การตรวจสอบและการปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูให้เป็นระบบยิ่งขึ้น ช่วยให้ครูได้รับข้อมูลในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น องค์กรความรู้ใหม่ ๆ วิธีการสอน แหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ ระบบการตรวจสอบและการวัดประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้มีแผนและให้การนิเทศอย่างต่อเนื่อง

6. การบริหารจัดการ (Management) สถานศึกษาต้องมีการปฏิรูปการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ให้ทันสมัย โดยส่งเสริมให้ครูมีศักยภาพในการเป็นผู้นำในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

7. เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของครู (Participation by people from quest the teaching profession) เป็นการช่วยให้การสอนของครูมีความหมาย มีคุณภาพ และได้แนวร่วมในการตรวจสอบการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8. สภาพการปฏิบัติงาน (Condition of work) สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักให้ครูต้องปฏิบัติการเรียนการสอนอย่างเต็มกำลังความสามารถโดยไม่ละทิ้งหน้าที่ พร้อมให้ขวัญกำลังใจ และการจัดสรรสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เงินเดือน บ้านพัก การรักษาพยาบาล และค่าเล่าเรียนบุตร จะต้องดีพอเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ

9. อุปกรณ์การเรียนการสอน (Teaching materials) ครูต้องมีส่วนร่วมทั้งในการปรับปรุงหลักสูตรตั้งแต่ขั้นดำเนินการ และขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเฉพาะการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น สื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำเสนอความรู้ใหม่ ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

10. การพัฒนาด้านความรู้ (Knowledge) สถานศึกษาและผู้ใช้ครูควรพัฒนาครูให้มีความรู้ที่ทันสมัยและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสร้างทักษะวิชาชีพครู (Skill of effective pedagogy) เพื่อให้สามารถนำวิชาชีพครูไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประกันคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพครูพันธุ์ใหม่ด้วยหลัก 6 วิ

สมชาย เทพแสง (2542, น. 42-43) ได้กล่าวถึงครูพันธุ์ใหม่ ซึ่งสามารถพัฒนาคุณภาพครูได้ในหลักการ 6 วิ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

ครูทุกคนต้องเป็นผู้มองการณ์ไกล ใช้ความคิดจินตนาการอย่างถูกต้อง ต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยวิธีการสอน เช่น ทดลอง สาธิต บทบาทสมมุติและสร้างบรรยากาศให้อื้ออามวยต่อการเรียนการสอน

2. วิทยาการ

ครูต้องเป็นชุมชนทรัพยากรทางปัญญา เป็นผู้เปี่ยมล้นไปด้วยภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐานการที่เป็นคนกระตือรือร้นชวนช่วยในการหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความมั่นใจในการสอน สอนอย่างสง่างาม

3. วิทยายุทธ

ครูต้องมีความเชี่ยวชาญในด้านการสอน และจะต้องฝึกวิทยายุทธอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการวางแผนการสอน เตรียมสื่อการสอน กำหนดวัตถุประสงค์การสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน

4. วิจัย

ครูต้องเป็นนักวิจัย รู้จักคิดค้นวิธีการเรียนการสอนที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูง ครูต้องเป็นผู้ช่างสังเกต ช่างบันทึก (เขียน) เพื่อสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาผู้เรียน

5. วิจัยญาณ

ครูใช้ความคิดวิเคราะห์ แยกแยะและตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้นครูต้องมีความหนักแน่น มีเหตุผล มีข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนในการแก้ปัญหา

6. วินัย

ครูต้องรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ มีวินัยในตนเอง วินัยในอาชีพ

คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21

ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ มิติของสังคม ในวงการศึกษาก็เช่นกัน ผู้เรียนในยุคศตวรรษนี้ย่อมมีความมุมมอง ความคิด และพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากผู้เรียนในยุคก่อน ๆ ด้วยเพราะเติบโตขึ้นมาท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกสบายในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับผู้เรียนยุคใหม่ ซึ่ง ฅนอมพร เลหาจรัสแสง (ม.ป.ป., น.15-18) ได้เสนอทักษะ 8 ประการที่ผู้สอนจำเป็นต้องมีเพื่อที่จะสร้าง ส่งมอบ ถ่ายทอดความรู้และทักษะแก่ผู้เรียน โดยเรียกว่า ผู้สอนพันธุ์ C (C-Teachers) ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. C-Content

หมายถึง การที่ผู้สอนต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบในการสอน C-Content ถือเป็นลักษณะที่จำเป็นอย่างที่สุดและขาดไม่ได้สำหรับผู้สอน เพราะถึงแม้ผู้สอนจะมีทักษะ C อื่นที่เหลือทั้งหมด แต่หากขาดซึ่งความเชี่ยวชาญในเนื้อหาการสอนของตนแล้ว เป็นไปไม่ได้เลยที่ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากผู้สอนที่ไม่แม่นยำในเนื้อหา หรือไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนพยายามถ่ายทอด/ส่งผ่านให้แก่ผู้เรียน

2. C-Computer (ICT) Integration

หมายถึง การที่ผู้สอนมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ในการบูรณาการกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน เหตุผลสำคัญที่ผู้สอนจำเป็นต้องมีทักษะด้านการประยุกต์คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากจะเป็นการติดอาวุธด้านทักษะในการใช้ ICT โดยทางอ้อมให้แก่ผู้เรียนแล้ว หากมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ยังสามารถส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

3. C-Constructionist

หมายถึง การที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างสรรค์มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด Constructionism (สร้างองค์ความรู้ขึ้นได้เอง) ซึ่งมุ่งเน้นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นเป็นเรื่องภายในของตัวบุคคลจากการที่ได้ลงมือทำกิจกรรมใด ๆ ให้เกิดการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือความรู้เดิมที่อยู่ในตัวบุคคลนั้นมาก่อน ผู้สอนที่เป็นผู้สร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ใช้ทักษะนี้ในการพัฒนาในด้านของเนื้อหาความรู้ใหม่สำหรับผู้เรียนหากยังสามารถนำไปใช้ในการสร้างแผนการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นในตนเอง ผ่านการลงมือผลิตชิ้นงานต่างๆ เช่น งานศิลปะ การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

4. C-Connectivity

หมายถึง การที่ผู้สอนมีทักษะในการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อนอาจารย์ทั้งในสถานศึกษาเดียวกันและต่างสถานศึกษา หรือเชื่อมโยงสถานศึกษา บ้าน และ/หรือชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างดี เมื่อสิ่งที่เรียนรู้มีความสัมพันธ์โดยตรง หรือเกี่ยวข้องกับความสนใจ ประสบการณ์ ความเชื่อ สังคม และวัฒนธรรมของผู้เรียน การที่ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ในชั้นเรียนกับเพื่อน อาจารย์ในสถานศึกษา บ้านและสังคมแวดล้อมที่ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งได้มากเท่าใด ก็ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนรู้กับประสบการณ์ตรงได้มากเท่านั้น

5. C-Collaboration

หมายถึง การที่ผู้สอนมีความสามารถในการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ผู้สอนจะต้องมีทักษะในบทบาทของการเป็นโค้ช หรือที่ปรึกษาที่ดีในการเรียนรู้ (ส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง) ของผู้เรียน รวมทั้งการเป็นผู้เรียนเองในบางครั้ง ทักษะสำคัญของการเป็นโค้ชหรือที่ปรึกษาที่ดีนั้น ได้แก่ การสร้างฐานการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นระยะ อย่างเหมาะสม อำนวยให้ผู้เรียนเกิดฐานการเรียนรู้ที่จะต่อยอดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมขึ้นได้ ทั้งนี้การเรียนรู้จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างจำกัดหากปราศจากซึ่งฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมจากผู้สอน

6. C-Communication

หมายถึง การที่ผู้สอนมีทักษะในการสื่อสารกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีใช้เฉพาะการพัฒนาให้เกิดทักษะของเทคนิคการสื่อสารที่ดี เช่น การอธิบายด้วยคำพูด ข้อความ ยกตัวอย่าง ฯลฯ เท่านั้น หากยังหมายรวมถึงการเลือกใช้สื่อ (Media) ที่หลากหลายที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถส่งผ่านเนื้อหาสาระที่ต้องการจะนำเสนอ หรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม

7. C-Creativity

หมายถึง การที่ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพราะบทบาทของผู้สอนในยุคสมัยหน้านั้นไม่ได้มุ่งเน้นการเป็นผู้ป้อน/ส่งผ่านความรู้ให้กับผู้เรียนโดยตรง หากมุ่งไปสู่บทบาทของการสร้างสรรค์ ออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ผู้สอนจะได้รับการคาดหวังให้สามารถที่จะรังสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. C-Caring

หมายถึง การที่ผู้สอนจะต้องมีความมุทิตา ความรัก ความปรารถนาและความห่วงใยอย่างจริงใจแก่ผู้เรียน ในทักษะทั้งหมดที่ได้กล่าวมานั้น ทักษะ Caring นับว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะความมีมุทิตา รัก ปรารถนา และห่วงใยกับผู้เรียนของผู้สอนนั้นจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อใจต่อผู้สอน ส่งผลให้เกิดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในลักษณะการตื่นตัวอย่างผ่อนคลาย แทนความรู้สึกรัดกุมกังวลในสิ่งที่จะเรียนรู้ ซึ่งการตื่นตัวอย่างผ่อนคลาย ถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้สมองเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

*****

บรรณานุกรม

- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (ม.ป.ป.). **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาอาจารย์ของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. เชียงใหม่: สำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- พรรณอร อุชุภาพ. (2561). **การศึกษาและวิชาชีพครู**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- เรียนครู 4 ปี หรือ 5 ปี หลักสูตรไหนได้ คุณภาพ มากกว่า**. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/education/news_1206169)
- สมชาย เทพแสง. (2542, ตุลาคม-พฤศจิกายน). **มิติคุณครูใหม่**. วารสารข้าราชการครู. 20(10) : 42-43.